

דן בן-אמוץ והעקרות * שני אחים המתחזים

כ..משיח'שקר" חדשניים בסיפורת * הקיבוץ כ..תת-רבות" *

ה סיפורת כ מדע * הרוקחות כ סיפורת

דואר חוזר

הרגרסיה

תגובה נוספת לרשימתו של דן בן-אמוץ זומבים המצפים שמישהו יחליט למענם... (העולם הזה, 2205). היא תגובתה של ר. שבא מקיבוץ עין-שמר, הכותבת:

לדן עומר
א. אני אשה חושבת... כ. אהבת לקרוא את המדור שלך! ג. גם ספרים של דן (בן-אמוץ). מתעוררת להגיב: המדור שלך חוויה (לדעתי), קוראת אותו בשקיקה. להתווכח על ביקורת בראשית 1980, זה מצחיק... ירצו יאכלו, לא ירצו - לא יאכלו...

יפה שנתת מקום לדן (בן-אמוץ) במדורך, (אפולוגטיקה?) אין תפקידו של מבקר להיות מחנך, ובוודאי לא ללמד סופרים, לשפר את כתיבתם... ארב בתפיסת יחסי מבקר-מבוקר.

תודתי האישית, שכן מגעת ממני, הריון אינטלקטואלי, אין לי צורך ביוזני מוח כדי להיות פוריה... (עקרותו הפיונית של גבר תסמכות - לכו עליו ללדת ספרים). אנב: מנצחין לקרוא על מכותו של דן (בן-אמוץ)... הנ"ל כבר שכח מזמן מהי מבוכה... הערותיו מצביעות על רגרסיה בורה, אמוציונאלית, אינטלקטואלית ולפי עדותו - גם פיונית. (אות, ה, דן, יד ה...)) דאם ביקורת, זן התעסקות-עקרה - לא מבקרים... נא לקרוא ב, שבחי היסכולות" לאראסקום.

שאלת תם לסיום: אינני מייחס ערך לשבחים... כפי שאינני מייחס ערך של ממש

לצורך תרבותי כלשהו. האחים הם מחבר הפרוזה **יעקב שבתאי**, ומחברן השירה אהרון שבתאי (אבי הקובץ „חרא, מוות“).

הראשון בין האחים, הגיע לפיסגת פירסומו לפני כשלוש שנים, כאשר פירסם קובץ תמוה, שעליו נכתב במדור זה ברשימה מה שקיטה עירונית: „סיפור של יעקב שבתאי“, מחוץ ומחבר בני-הבנים, המתעלם מכך שהסיפור העברית לא היתה מפסידה יצירת-מופת, אם גולדמן הכן היה מתאבד ביום מותו של אביו וחוסך על-ידי כך לקרוא את קריאת 111,672 המילים ה-מקיבצות ברצף אחד ללא פרקים, תיחות, ופיפור-עלילה ראוי לשמו. ניתן לכנות ספר זה, ואריאציות גולדמן וחבריו, הנ"ל וחבריו מתאמצים לייצג גלריה בלתי-חדלה של דמויות מזויפות, נטולות שיוך כלשהו של אמינות, המהלכות לרוב, באוויר מלא פירחי איזרבת ופירחי הרדופים... תוך שהם פולטים דיכרוי הכל ותיפלות פסגונן

יעקב שבתאי
התנגדות מתחננת של מילים

של, שמע, הייתי טורף את העולם! או אינו סובל משיממון סכסואלי, ואכילו היא קומפקטית עם קרייב עצום שמרחיבה לי את כלי-ההרם. מעבר להרחבת כלי-ההרם של שבתאי, מהרה ספרו משהים בלתי נדלים של רעב להתבטאות כפורמאט של רומן עמום גלריה של עשרות דמויות חד-ממדיות, נטולות עומק כלשהו המעוכות כפולקלור מיוגע. זהו ספר משעמם מעבר לנחירה, שבו משמשים ככבוד דיוס-סולת סיפורתית שמרכיבה הם ביו-השאר תוכי-נתי-הרדיו מוזכרות ארץ-ישראל, עם הגילגול ה-80 של ספרו הישראליים של יורם קניוק ונוסטאלגיה סכרנית עד ל-חנק. זהו סיפור האוגר יותר אלמנות מי מילחמה נמוצעת במרחב, עד שהוא יוצר את הרושם שאם פעם חיברו רומן-נהר של דמויות, הרי יעקב שבתאי מעניק לקורא הישראלי, רומן בתי-קברותי-שה-עומק היתיר של נפשותיה-הפועלות הוא העומק שמתחת למצבות-הקבר שלהן... (העולם הזה, 2082).

ספר אחר של שבתאי הנ"ל, הוא הדוד פרץ ממריא*, קובץ סיפורים שראה אור

* יעקב שבתאי - זיכרונדברים; ספרי סימן קריאה; 282 עמודים (כריכה רכה).
** יעקב שבתאי - הדוד פרץ ממריא; הוצאת סיפריית פועלים; 194 עמודים (כריכה רכה).

ב-1972, ובצדק לא עורר במחברו תיקוות כלשהן, מטעמה של הביקורת. זה קובץ של סיפורים, שהמכנה המשותף שלהם הוא השיעמום, וסיפוריו כמו מהווים רישום פתיחה, למה שמאוחר יותר נקרא זכרון-דברים.

שבתאי הצליח, בשלב מסוים, לשלח את דמיונה של הביקורת. הוא תור על תרגיל מוכר, של סופרים רבים בתרבויות רבות: אבקת נוסטאלגיה + פנטז של מיסגרת + התנגדות מתחננת של מילים ברצף = שיר הלל. הביקורת של הסיפורת העברית כבר מיצתה את כל שמיצתה מעמדם עזר וא.ב. יהושע, עמליה כהנא-כרמון ופינתם שרה. סופרים אלה חלפו את מימד החצר האחורית של הסיפורת, ויצרו את המגעה-מפרה עם ה-קוראים. מהלך זה, הותיר כמה מרצים בכמה קתדרות באוניברסיטות כמחוסרי-עבודה, התוצאה: המצאתו של יעקב שבתאי, כמבחנה למחקרים אקדמאים.

מולו הרע של שבתאי, מקורו בהיותו כוכב-שיט, או כמאמר סופר חשוב, כוכב שבתאי בספרות העברית והוא דרך ונגמג. ספרים של יצחק בן-נר, יותם ראזי בנר, הולינו את שבתאי אל בית-הקברות לכישרונות חולפים של הסיפורת הישראלי. סיפורו כמו התאחה עם הנוסטאלגיה המתקתה של תהילת הרגע, שהוענקה לו. אחיו של יעקב שבתאי, אהרון שבתאי, להלן שבתאי המסורר, הוא תורה על תרגיל הפרוזה של שבתאי יעקב. שבתאי המסורר, נימנה על משוררי דור המשוררים, פוסט זר-עמלי, והדבר ניכר בצורה חוקפנית בביכורי שירתו. בהיותו מרצה באוניברסיטה הפך שבתאי המסורר מודע למיגרעת שירתו ודימויה, והיפך אחר

נוסחה שתגאל את שירתו. הנוסחה נמצאה עד מהרה (לקראת סוף שנות ה-60) בדמות שירתו המיוחדת של המשורר הרולד שיימל (העולם הזה, 2209), שירה שמחברה מצוי במסע אל מעמקי הלשון העברית.

שבתאי המסורר, למד עד מהרה את ה-פנטז, והתחיל לשרבט צירופי מילים, בי-נוסח: „שני תאי / בית שימש / בחוץ מכיוון / הוד / ביציאה / מהחצר / רבת לאיחטון / ספון נוזל...“ פואמה רבת שורות בנות מילה או שתיים, שבה איחד שבתאי המסורר את קוצר ראייתו, טכניקת שיריו של הרולד שיימל, ושיריו של יורם פהר-לב על הקיבוץ שהשפיעו מן הסתם השפעה מכרעת על שירתו של שבתאי.

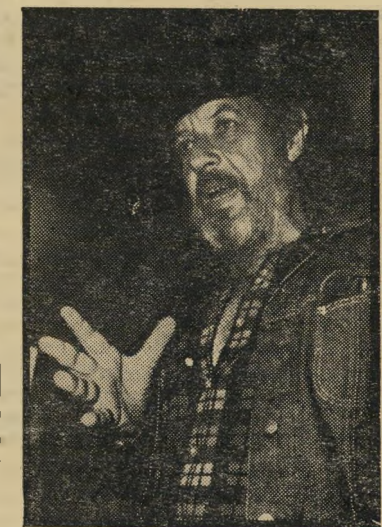
וכך, משנה לשנה, מאייבונה לאייבונה, הפך אהרון שבתאי, מעין מיפלטת שירית, ואף משוררים כליד אבירן, האמנים על אמצעים המרכיבים שירה, מפלו במל-כודת זו, כפי שיעקב שבתאי הפיל כפה מבקרים כגרשון שקד ודן מירון. אמר אבידן לכותב שורות אלה: „שבתאי היינו משורר השורב...“ סתם ולא פירש.

בשנה האחרונה פירסם אהרון שבתאי את הקובץ חרא, מוות* שבמהלך שורר-תיו זיבל שורות של פרופסור מושעמם באוניברסיטה, העושה כל שביכולתו להיות משורר חדשן. בקובץ שורות כמו: „כדי לאהוב את עצמנו היוליוס נהפך לי-ציואח...“ או: „החיפון של / הפרחים / הוא / שאינם מפליצים... על הרצ מחר-בנים... הכל תמיד / מנצחין // זמחות מכל / התחת...“ ושאר נפישות שיריות

* אהרון שבתאי - חרא, מוות; הוצאת עכשיו; 183 עמודים (כריכה רכה).

עולם במילחמה

סיקורת
● ● **אברהם שטאל**, נימנה על דור חדש של חוקרים, המתמחה בבעיות של פולקלור, ויחסים בין-עדתיים בארץ. בסיפורן מתחיים בינעדתיים בעם ישראל חושף שטאל מעט מן הצד הסיפורתי של מתחיים בינעדתיים אלה, לוקה בחסר. הספר ראה אור בהוצאת עם עובד ● ● הסיפורת הענפה שנכתבה, מרביתה בידי גברים, על גידולם של ילדים וטיפוחם, הקדישה מידה מוגזמת לטיפוח מיתוס האמהות. **אנג'לה בארון מקדברייך**, פרופסורית ליהדות פסיכיאטרית, חיברה ספר מרתק בשם התפתחותן של אמהות, שבו היא חושפת היבטים שונים של האמהות, ומעלה את השאלה, למה ללדת ילדים? היא נותנת ביטוי לתחושות הכעס, הדיכאון והאשמה של נשים וחודרת אל מעבר למיסתורין האמהות. הספר ראה אור בהוצאת רשפים ● ● מעטים מאד הם הספרים בעברית העוסקים בניפוח של שאלות שיווק ויחסי-ציבור. בנושא זה יצא לאור סיפורו של **ג'וליאן סימון**, ניהול השיווק, ניהול הפירסום, סימון, פרופסור לכלכלה ולמנהל-עסקים, ששימש גם כפרופסור אורח בארץ, מביע את עיקרי מדע השיווק ויחסי-הציבור, תוך ניתוח של מסע פירסום שערכה חברת אל-על בארצות-הברית. הספר ראה אור בהוצאת דקל - פירסומים אקדמאים ● ● דומה שהנוסחה, שלפיה כל דבר שהוקרן בטלוויזיה, הוא בעל יכולת מכירה בשוק הספרים, עודנה פועלת בישראל. מי אינו זוכר את הסידרה המרהיבה עולם במילחמה שתיארה את מילחמת-העולם השנייה? **מארק ארנולד** פרסטר אחד מתחקירני חברת הסרטים הבריטית תמו שהפיקה סידרה נהדרת זו, קיבץ את המידע שנאסף בתחקירים ששימשו להכנת הסידרה, וערכם לקובץ תמציתי ופופלרי, המתאר את מהלכי המילחמה השונים, כששם הספר הוא שם הסידרה עולם במילחמה. הספר ראה אור בהוצאת זמורה ביתן מודן ● ● אחד הקרבות המדי-הימים והמרתקים של מילחמת 1948, הוא הקרב על סנימון, מינור השוכן בדדומה של ירושלים. **אריה השביתה** מפרט ומנתח קרב זה בספרו הקרב על סנימון ומעלה שמות הלוחמים שהשתתפו בו, ביניהם הרמטכ"ל הנוכחי, **רפאל איתן**, **אורי בן-ארי** (אח"כ חת"א), **בני מרשק**, **יצחק רבין** (אח"כ רב-אלוף), **עזרי נרקיס** (אח"כ אלוף), **יוסף פובנקין** (אח"כ סגן-אלוף), **דוד** (דוד) **אלעזר** (אח"כ רב-אלוף), **יורם קניוק** (אח"כ עיתונאי), ועוד לוחמים נודעים של אותם ימים. הספר מביא גם פרטי רקע על, מיבצע יבוס" ועל, תוכנית ד' שנעדה לטהר את מרכז המדינה מערבים. הספר ראה אור בהוצאת מלוא ● ● תשובה השנה - ישן וחדש במונדי ישראל מאת **יעקב רבי**, הינו ספר של הילוני העוסק בתגיישראל, וזו מעלתו הגדולה. יעקב רבי, קיבץ מידע נרחב, אודות חגי ישראל, והביאו בספר זה שראה אור בהוצאת סיפריית פועלים ● ● **ד"ר פיצוי דודסון**, מחבר רביהמכר להיות הורים, פירסם מדריך לאב, „גם כל אמא הייתה לקרוא“, תחת הכותרת להיות אב. מדריך זה מביא מידע רב ומתמצת, שבעזרתו יכול האב לתרום להינוך ולגידול בנו. הספר ראה אור בהוצאת זמורה ביתן מודן ● ●

דן בן-אמוץ
לכן עליו ללדת ספרים

ללטיפות... הן גורמות להנאה, אבל לא מניסות להריון... לא כבוד לי מהו ערך? ! של ממש! (על רפת חוק ההפליות). ר. שבא, עין-שמר

תולעי תרבות

„שבתאות“

מזה כמה שנים מייגעים שני אחים את התרבות והסיפורת הישראלית, גייעה שלא